

Op pad langs HalscheVliet en Mark

Wandelzoekpagina

Lengte

18 km

Start- en eindpunt

Zwartenbergse Molen
Zevenbergseweg 21
4871 NJ Etten-Leur

Openbaar vervoer

Bushalte
Zwartenbergseweg, 4871
NN Etten-Leur. Lijn 119
Bravo/Arriva Breda -
Zevenbergen. Vanaf
bushalte Swartenbergseweg
is het 20 meter naar KNP65
aan de afslag bij de
Zwartenbergse molen. Hier
kun je de route oppikken!

Parkeren

Parkeerplaats
Zwartenbergse Molen,
Zevenbergseweg 21, 4871 NJ
Etten-Leur.

Horeca

café-restaurant In den Molen

Zevenbergseweg 21
4871 NJ Etten-Leur

Op enkele punten onderweg
zijn banken en
picknickplaatsen ingericht.

Routemaker

Charles Aerssens

Versiedatum

19-12-2022

Baronie van Breda

Deze rondwandeling met start vanaf de Swartenbergse molen aan de Leurse Haven zal grotendeels door het polderlandschap gaan met daarin een viertal natuurgebieden. We wandelen ten zuiden van het riviertje de Mark in de omgeving van Etten-Leur en Prinsenbeek. Na vertrek verloopt de route allereerst door natuurreservaat De Berk met zijn veenputten en dan door open weidegebied met slootjes naar bosgebied De Hooiberg. Langs de buitenwijken van Prinsenbeek gaat de wandeling door het open landschap van het gebied van de Haagsche Beemden ten westen van de A16. Daar leidt de route naar het natuurreservaat Weimeren en over een dijkje naar het riviertje De Mark bij het viaduct over de A16. Vanaf hier aan de zuidzijde van het riviertje de Mark volgen we het voetpad tot aan de Halsche Vliet en bij het gemaaltje op de westelijke oever van deze waterloop in gaat het in zuidelijke richting langs natuurreservaat Strijpen terug naar het vertrekpunt bij de Swartenbergse molen.

Routebeschrijving

1 We vertrekken vanaf de parkeerplaats bij de horecagelegenheid naast de Zwartenbergse molen. De route verloopt allereerst even noordwaarts langs deze Zwartenbergse molen tot op de drukke T-splitsing. We steken over en slaan hier rechtsaf over het dubbele fietspad. Ter hoogte van de 4 windmolens aan de linkerzijde bij KNP 64 naar rechts het asfalt oversteken. De route gaat hier even naar rechts en dan slaan we linksaf voorbij aan een houten hekwerk over de smalle Halsche Vliet. We betreden Natuurreserveaat De Berk. Rechtuit langs de Halsche Vliet wandelen we door tot aan de groengele markering die naar links verwijst. Linksaf komen we in een gebied met een aantal oude veenputten. De grasbaan gaat over in een bospad, dat slingerend zijn weg zoekt tot we bij open gebied met weilanden uitkomen bij KNP72. Naar rechts gaan we over een metalen bruggetje en steken schuin naar linksvoor door het weiland tot aan de doorgang in het hekwerk. Rechtsaf volgen we de grasbaan en komen aan de Elshouts weg bij KNP73. We steken over en volgen de Donkerstraat tot aan KNP74. Hier wandelen we naar links langs de bosrand en komen opnieuw in opengebied. De grasbaan leidt ons naar links en even verderop naar rechts over een houten bruggetje. Aan het einde van deze grasbaan bereiken we een asfaltweg (Deurnestraat). We steken hier recht over en komen achter de afsluitboom in een bosperceel, dat op de topografische kaart vermeld staat als De Hooiberg. Hier ontdekken we het kabouterland van Staatsbosbeheer. Aan het einde van het bospad komen we op een T-splitsing bij KNP76. Naar rechts gaat hier de route en we wandelen deze zandweg tussen het open gebied aan onze linkerhand en het bosgebied van De Hooiberg rechts van ons helemaal uit. Het pad buigt naar links en met een boog naar rechts tot op een fraaie oprijlaan (Prinsendreef) naar de Domeinhoeve. Hier rechtsaf.

2 Aan het einde van deze dreef bereiken we de Zanddreef. Hier slaan we linksaf en over het vrij liggende fietspad wandelen we deze Zanddreef helemaal uit tot we na goed 1,5 kilometer op de T-splitsing met de Strijpenseweg - Schutsestraat uitkomen. Rechtsaf volgen we de Schutsestraat en slaan dan de tweede straat (Postbaan) naar links in. We zijn hier in een buitenwijk van Prinsenbeek. Op de eerste kruising gaat de route naar links de Brielsedreef in en volgen we de lintbebouwing in noordoostelijke richting met aan de rechterzijde het poldergebied van De Haagsche Beemden. Aan het einde van deze klinkerweg op de T-splitsing bij KNP51 houden we de Brielsedreef naar rechts aan. We volgen het asfalt tot op de T-splitsing met de Polderweg. Hier bij KNP25 slaan we linksaf de Polderweg in en volgen we het asfalt. We komen nu in een wijds polderlandschap. Hier gaat het weggetje over een duidelijk in het landschap zichtbaar oud dijkje. Als we bij KNP23 zijn aangekomen, slaan rechtsaf. Nu komen we in Natuurreserveaat Weimeren, een moerasgebied dat tevens dient als boezem voor de Mark. Door een hekje aan de linkerzijde worden we met de klok mee over een 800 meter lange kade rond het moerasgebied geleid. We verlaten het gebied door het hek bij KNP24 verlaten en komen op een asfaltweggetje (Nieuwveerweg). Naar links langs een klein wiel bereiken we het riviertje de Mark bij het viaduct van de A16. Van een echt stiltegebied is hier nog geen sprake met het autogeraas van het drukke verkeer op de A16 op slechts 20 meter!

3 Bij de parkeerplaats aan de Mark volgen we naar links het voetpad. Door het hek verloopt de route op de oever van de Mark in westelijke richting met zicht naar het zuiden op natuurreserveaat Weimeren en het wijds polderlandschap. Na goed 2 kilometer langs de Mark buigt het pad linksaf langs de Halsche Vliet. Aan het einde van dit pad bereiken we bij KNP61 de Halsche sluis, een gemaal dat het waterbeheer regelt van de Zwartenbergse polder. Van KNP61 gaat de route enkele tiental meters rechtsaf over de Zeedijk tot KNP68, waar we linksaf het bruggetje over een

afgedamde tak van de Halsche Vliet oversteken. Onze route gaat nu een kleine 3 kilometer zuidwaarts over een dijkje met fietspad (Haagse dijk), dat slingerend op de westoever van de Halsche Vliet verloopt met aan de rechterzijde uitkijk op Zwartenbergse Polder, waar een viertal moderne windmolen de horizon 'vervuilen'. We steken op dit traject allereerst bij de picknickplek een asfaltweg (Langeweg) over. Dan komen we langs het Zandwiel, een cirkelvormig ven dat overgebleven is van een dijkdoorbraak in het verre verleden en al op een kaart uit 1680 is ingetekend.

Verderop passeren we het Natuurreservaat Strijen aan de overzijde van de Halsche Vliet en krijgen naar rechtsvoor zicht op de Zwartenbergse molen voor ons. Als we voorbij het Romme's wiel met broekbosjes gekomen zijn, bereiken we bij KNP63 de Strijpenseweg. Hier gaat de route rechtsaf en is het nog een paar honderd meter, die ons scheiden van het vertrekpunt van deze rondwandeling: de Zwartenbergse molen.

Omgevingsinformatie

Zwartenbergse Molen

Deze poldermolen staat aan de Leurse Vaart in de Gemeente Etten-Leur. Als de Zwartenbergse Polder bij Etten-Leur rond 1507 wordt bedijkt, wordt het overtollige water op het de Mark geloosd. Dit riviertje stroomde toen met een ruime bocht langs de Zwartenbergse Molen en volgde de huidige bedding van de Leurse Vaart in westelijke richting. Als verzanding van de Mark een groeiend waterprobleem op gaat leveren, wordt in 1721 een watermolen gebouwd die het water geforceerd wegmaakt uit de Zwartenbergse Polder. Deze ronde stenen grondzeiler krijgt een achtkantige romp met een rieten kap. In 1888 slaat de bliksem in en brandt de molen af. In plaats van een stoomgemaal wordt vanwege de hogere verzekeringsuitkering opnieuw gekozen voor een windmolen. In 1922 wordt ter ondersteuning van de watermolen een zogenaamde zuiggasmotor bijgeplaatst, die een centrifugaalpomp aandrijft, waarmee het water veel hoger kan worden opgepompt dan met een scheprad. Later wordt deze motor vervangen door een dieselmotor, die nogmaals wordt aangepast. In 1998 wordt de Zwartenbergse Molen gerestaureerd en zijn de watergangen verlegd, zonder dat het waterpeil in de omgeving wordt beïnvloed. De poldermolen kan als het moet nog steeds een groot deel van de polder bemalen. Sinds 2004 is het Waterschap Brabantse Delta eigenaar van de Zwartenbergse Molen en voert in 2006/2007 een inwendige en uitwendige restauratie uit. Het is de enige nog werkende poldermolen in de provincie die nu nog maximaal 80 kubieke meter water per minuut kan verplaatsen.

Leurse Vaart

Deze waterloop met een lengte van 5,5 km is oorspronkelijk een turfvaart, waarlangs de turf aan het einde van de 13e eeuw tot 1700 uit dit gebied naar de Mark wordt vervoerd. Bij de Zwartenbergse Molen komt deze vaart dan uit in een grote meander van de Mark. Na de Sint-Elisabethsvloed breek de Mark door deze meander heen en gaat in westelijke richting stromen. Een deel van deze meander van de Mark wordt nu ook Leurse Vaart genoemd en het eerst stuk van de oude waterloop vormt de tegenwoordige Halsche Vliet. In 1507 wordt het gebied, dat ingesloten is door de huidige Markbedding, de Leurse Vaart en de Halse Vliet, ingedijkt als de Zwartenbergse Polder. Dit gebeurt op last van Engelbrecht van Etten, die de rechten daartoe koopt van Hendrik III van Nassau en de Abdij van Thorn. Tot 1710 is het getijdeverschil in de Leurse Vaart nog merkbaar. In dat jaar komt er een sluis bij de monding op de Mark. De Leurse Vaart heeft ervoor gezorgd dat er in Leur behoorlijk wat industrie kwam. Zo was o.a. Zeepfabriek 'De Ster' in Leur gevestigd. Het haventje in Leur zelf is in 1999 gerenoveerd en voorzien van een zwaaiakom, zodat de schepen er kunnen keren en voor recreatieve pleziervaart kan worden gebruikt.

Natuurreservaat De Berk en De Strijpen

Dit tweetal kleine natuurgebieden van Staatsbosbeheer liggen in een bijzonder gebied: de Ettense Beemden, een strook natte veengronden ten noorden van Etten-Leur en Prinsenbeek. Ze liggen op de 'Naad van Brabant', de overgang van de hogere zandgronden naar het laaggelegen kleigebied, waar mineraalrijk kwelwater naar de oppervlakte wordt gestuwd. Natuurreservaat De Berk bestaat uit oude en jonge veenputten met daar tussen dijkjes en stukken blauwgrasland met moerassen en elzenbroekbosjes. De nieuw gegraven veenputten zijn niet om turf te winnen, maar om de verschillende stadia van verlanding in deze petgaten te volgen. Zo ontstaat een opeenvolging van vegetatietypen, waardoor de ontwikkeling van open water, via trilveen naar vast land zichtbaar wordt. Het is een drassige gebied! Natuurreservaat De Strijpen ligt op de overgang van de hogere zandgronden naar het boezemgebied van de Mark en dankt zijn naam aan de lange smalle percelen (strijp of streep) waar in kleine stroken turf werd gestoken. De Strijpen had vroeger een waterbergingsfunctie, wanneer de Mark het overvloedige water niet meer kon bergen. Beide gebieden zijn zeer gevarieerd en vragen om een gevarieerd beheer. Staatsbosbeheer wil er de oude natuurwaarden terugbrengen door het gebied weer natter te maken en vervuild oppervlaktewater buiten het gebied te houden, zodat in dit eeuwenoud agrarisch cultuurlandschap van hooilanden met broekbosjes de vroegere, zeer soortenrijke plantengroei terugkeert. We zien er weer bijzondere soorten als: Stijve zegge, Draadzegge, Poelruit of Blaaszegge en waterplanten zoals Waterviolier, Vlottende bies, Brede waterpest, Pilvaren, Stomp en Spits fonteinkruid. Zeldzamer zijn Ongelijkbladig fonteinkruid en Stijve moerasweegbree. Het is een gunstig biotoop voor weidevogels als Grutto, Watersnip en Tureluur. Daarnaast komen in de nattere delen van het gebied Blauwborst, Bruine kiekendief, Rietzanger, Sprinkhaanrietzanger en Waterral voor.

Het Polderlandschap

Tot in de jaren zeventig van de vorige eeuw treedt in de polders ten noorden van Etten Leur en Prinsenbeek de Mark vrijwel elke winter buiten zijn oevers en overstroomt dan ruim 700 hectare landbouwgrond. Vanwege de drassige grond zijn de beemden daardoor ook slecht toegankelijk voor landbouwvoertuigen. Door ruilverkaveling en de aanleg van een boezemdijk in het gebied wordt de wateroverlast teruggebracht. De rationele grondruil en herverkaveling zorgt voor grotere percelen, die met beemdenwegen toegankelijk zijn voor landbouwmachines. De ruilverkaveling betekent een enorme uniforme schaalvergroting. Daarmee verdwijnt in het landschap de kleinschaligheid van de verschillende landschapstypen. Toch zijn er op korte afstand van elkaar in de grote open gebieden kleine besloten gebiedjes, kronkelende dijkjes en enkele lange rechte doodlopende dreven. Om de waterhuishouding in het gebied te verbeteren en de natuur meer ruimte te geven,

Natuurreservaat Weimeren

Het is een moerasgebied dat tevens dient als boezem voor de Mark. Het is een gebied dat onlangs tot 240 ha is uitgebreid en beheerd wordt door Staatsbosbeheer. De naam kan afgeleid zijn van: wilgenmeren of wijde meren. Het gebied ligt ten westen van de A16 en direct ten zuiden van de Mark. Door de kwel die er optreedt is het een vochtig moerasgebied. Er zijn daartoe enkele nieuwe veenputten gegraven, met de bedoeling dat daarin natuurlijke verlandingsprocessen gaan optreden. Voedselrijke bovenlagen zijn verwijderd. In deze polder bevinden zich nog enkele blauwgraslanden, waar zeldzame planten als de Spaanse Ruiter voorkomen. De broekbosjes en de oude veengronden zijn belangrijke schuilplaatsen voor velerlei vogels en wild. Het is een belangrijke pleisterplaats voor ganzen en ander wild.

Staatsbosbeheer en Waterschap Brabantse Delta zijn, als onderdeel van het Natuurnetwerk Brabant, een langlopend project gestart om in de polder Weimeren een robuust moeras- en waterplassengebied met bosjes en ruige graslanden te realiseren, evenals een hoogwaterbergingsgebied. Daarnaast wordt er beplanting aangebracht in de vorm van bossages en houtsingels.

De Halsche Vliet

De huidige kreek van de Halsche Vliet is ontstaan uit een oude meander van de Mark. Hier is aan de noordzijde het elektronisch gestuurde gemaal Halle gesitueerd. In 1968 neemt dit gemaal met 2 pompen de functie over van de Zwartenbergse molen en bemaalt twee polders. Enerzijds verzorgt het de afwatering van de Zwartenbergse Polder en anderzijds dat van het stroomgebied van de Haagse Beemden. Het overtollige water wordt naar de hoger gelegen Mark gepompt. Het omgekeerde is ook mogelijk als in de zomer het waterpeil in de lagere gedeelten te laag komt te staan. Slingerend op de westoever van de Halsche Vliet verloopt zuidwaarts de Haagse dijk. Rechts en links van die oude dijk liggen kort na elkaar verschillende wielen, restanten van voor de Sint Elizabethsvloed (1421). De herstelde dijk gaat meestal met een bocht om het wiel heen. De grootste is het Zandwiel, een cirkelvormig ven dat overgebleven is na een dijkdoorbraak en al op een kaart uit 1680 is ingetekend. Verderop ligt het kleinere Romme's wiel. Omdat deze wielen niet zijn gedempt zijn er kleine natuurgebiedjes met broekbosjes ontstaan en zijn afgesloten van de poldersloten. Naar het westen hebben we zicht op Zwartenbergse Polder, waar een viertal moderne windmolen de horizon 'vervuilen'. Aan de oostzijde wordt de Halsche Vliet begrensd door Natuurreservaat De Strijpen

Op pad langs HalscheVliet en Mark, 18 km

Wandel Zoekpagina

